

Op m'n nachtkastje

Duitse literatuur #2

Boeken - 9 augustus 2017 - Auteur: Britta Böhler

Ik lees graag 's avonds in bed, nog even een half uurtje wegduiken in een mooi verhaal voordat het licht uitgaat. Meestal kies ik dan voor een boek dat ik al eerder heb gelezen, een oude bekende als het ware. Op dit moment liggen er drie boeken op mijn nachtkastje die ik graag wil aanbevelen.

Bovenop de stapel ligt Jenny Erpenbecks 'Aller Tage Abend', in Nederlandse vertaling 'Een handvol sneeuw'. Erpenbeck is, naast Daniel Kehlmann, een van de bekendste hedendaagse schrijvers uit Duitsland en de Engelse vertaling van 'Aller Tage Abend' won in 2015 de Independent Foreign Fiction Prize.

Het verhaal begint met de dood van een pasgeboren baby, in Galicië rond 1900. Maar, zo vraagt Erpenbeck, wat zou er zijn gebeurd indien er een klein detail anders was geweest, en het kind niet was gestorven? Hoe zou haar leven dan zijn gelopen? Erpenbeck vertelt in haar roman vijf mogelijke levens van het meisje, waarbij ze de lezer meeneemt van Galicië naar Wenen, dan naar Moskou vlak voor de Tweede Wereldoorlog en ten slotte naar Berlijn vóór en na de val van de Muur.

Het idee van meerdere alternatieve levens vind je vaker in boeken. In Kate Atkinsons bestseller 'Leven na leven', bijvoorbeeld, en ook Paul Auster heeft in zijn laatste roman '4321' dit thema gekozen. Erpenbecks roman is met name fascinerend omdat ze de vraag stelt welke rol het toeval speelt in het leven. Ik lees dit boek nu voor de derde keer en het blijft me boeien.

Jenny Erpenbeck, Een handvol sneeuw (vertaald door Elly Schippers), Van Genneep 2014 / Duits origineel: Aller Tage Abend, Knaus 2012

Erich Maria Remarque, De nacht in Lissabon (vertaald door F. van Schouwen), Uitgeverij Cossee 2017 / Duits origineel: Die Nacht von Lissabon, Kiepenheuer & Wietsch, 1962

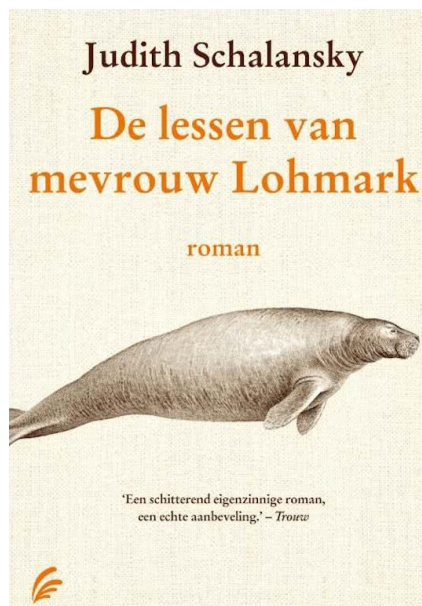
Judith Schalansky, De lessen van mevrouw Lohmark (vertaald door Goverdien Hauth-Grubben), Signatuur 2012 / Duits origineel: Der Hals der Giraffe, Suhrkamp 2011

Soms heb je van die boeken die je keer op keer herleest en het tweede boek op m'n nachtkastje, 'Die Nacht von Lissabon' van Erich Maria Remarque, is zo'n boek

voor mij. Ik las het boek voor het eerst toen ik achttien of negentien jaar oud was, en het verhaal heeft toen diepe indruk op mij gemaakt.

In het Lissabon van 1942 ontmoet de naamloze verteller, een vluchteling uit Hitler-Duitsland, een mysterieuze man, die zich Joseph Schwarz noemt. De verteller heeft eerder die avond in het casino zijn laatste geld verspeeld, en daarmee ook alle hoop verloren om voor zich en zijn vrouw een scheepsovertocht naar Amerika te kunnen betalen. Schwarz, die eveneens uit Duitsland is gevlucht, biedt de verteller twee tickets en twee visa aan, zonder betaling, maar onder één voorwaarde: de verteller moet deze nacht met Schwarz doorbrengen en naar diens levensverhaal luisteren.

Remarque emigreerde zelf ook naar de Verenigde Staten en hij bleef worstelen met het leven ver van thuis. Het bijzondere aan dit boek vind ik bovendien dat het zo tijdloos is. Het is al meer dan vijftig jaar oud en toch blijft het verhaal actueel, zeker nu de onderwerpen emigratie en vluchtelingen zo'n grote rol spelen in het politieke debat.

Het derde boek is duidelijk minder somber want ik heb 's avonds niet altijd zin in zware kost. Dan is Judith Schalansky, 'Der Hals der Giraffe', in Nederlandse versie 'De lessen van mevrouw Lohmark' getiteld, precies de juiste keuze. Het boek speelt in een kleine stad in de Oost-Duitse deelstaat Mecklenburg-Voor-Pommeren (de auteur is in Voor-Pommeren geboren, dus ze weet wel waarover ze praat). Met veel zwarte humor vertelt Schalansky het verhaal van Inge Lohmark, die al meer dan dertig jaar lerares biologie is op een gymnasium. Aanpassing is belangrijk, dat heeft de evolutie ons wel geleerd, zo meent ze. Lohmark houdt haar leerlingen kort, maar als ze onverwacht gevoelens ontwikkelt voor een van haar leerlingen, begint haar rigide wereldbeeld te wankelen.

Ik heb Judith Schalansky - die naast schrijfster ook boeken-ontwerpster is - nog niet zo lang geleden ontdekt en 'De lessen van mevrouw Lohmark' is mijn favoriete boek van haar. Want we hebben allemaal weleens een docent gehad zoals Inge Lohmark...

Artikel: <https://duitslandinstituut.nl/artikel/22283/op-mn-nachtkastje>